

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ
·НЕОФИТ РИЛСКИ·
БЛАГОЕВГРАД

ФАКУЛТЕТ ПО ПЕДАГОГИКА
КАТЕДРА „ПЕДАГОГИКА“

КОНСПЕКТ

за държавен изпит на студентите от

Магистърска програма „Образователен мениджмънт“

Професионално направление: 1.1. Теория и управление на образованието

1. **Понятие за образователен мениджмънт, администрация и управление на образованието:** обект и проблемни области на мениджмънта; подходи за определяне параметрите на образователния мениджмънт; функции на мениджмънта в образователните институции; тенденции за развитието на образователния мениджмънт като теория и практика.
2. **Организационни структури в образованието:** фактори, определящи структурата на организацията; принципи при изграждането на една структура; видове училищни управленски структури; типове организации в образованието според структурата; организационни връзки, реализирани от училищните управленски структури; модели на организация и управление на училището – „паяк“, „храм“, „мрежа“, „грозд“.
3. **Образователна система и форми на управление:** образователната система според ISCED; основни подсистеми на образователната система; образователна среда и образователно пространство; европейско образователно пространство; видове образователни организации – специфична структура и доминиращи функции; структурни особености и функции на управленчески звена в общини, РУО и МОН.
4. **Управление на качеството на образование:** представа за тотален мениджмънт на качеството и основни направления за реализацията му в образованието; система за мониторинг на качеството на работа на институциите в образованието; понятие за ефективност и критерии за измерване при външно оценяване (инспектиране) и самооценяване на организацията.
5. **Мениджмънт на образователното съдържание:** държавни образователни стандарти; учебни планове и учебни програми; оценяване и одобряване на учебници; външно оценяване на постиженията на учениците.

6. **Образователна политика:** същност; основни характеристики; видове; фактори за децентрализация в образованието и промяна на образователната политика.
7. **Принципи на училищното законодателство:** исторически и съвременни аспекти.
8. **Училищна документация:** видове, функции, организация и управление, информационни технологии в администрирането на образованието.
9. **Стратегии на образователните институции:** стратегически анализи на външната и вътрешната среда на организацията – PEST анализ, SWOT анализ; типове стратегии; формулиране, планиране, изпълнение, оценяване на стратегии в образованието; единство и изграждане на визия, мисия, цели; стратегическо планиране; стратегическо управление.
10. **Организационна култура на съвременното училище:** теории за организационната култура и организационната култура на училището; компоненти на организационната култура; типове организационни култури; организационно поведение и нива на организационната култура; мениджмънт на промяната в организационната култура.
11. **Иновации в образованието:** основни понятия – промяна, реформа, иновация; същност на иновациите в образованието; видове иновации в образователната сфера; иновационен мениджмънт и педагогическа иноватика; основни концепции за управление на иновациите;
12. **Управление на иновационния процес:** структура на иновационния процес; етапи на разработване, внедряване и утвърждаване на иновацията; съпротива срещу иновациите и промяната и модели на преодоляване; разработване, оценка и изпълнение на иновационен проект; иновативни училищни проекти.
13. **Мениджмънт на класа в образованието:** място и специфика, определения, цели и функции, концепции, принципи, ефективност; училищният клас като обект на управление; функции, стилове на управление, професионални и личностни качества на учителят като мениджър на класа.
14. **Класният ръководител като мениджър на класа:** промени в ролята на класния ръководител, базови закономерности, принципи и функции в дейността на класния ръководител, съдържание на дейността на класния ръководител и изисквания към него, класният ръководител – лидер на учителския екип, работещ с класа; час на класа.
15. **Мениджмънт на класа като учебна среда:** управленско-организационен аспект, управленско-технологичен аспект, управленско-хигиенен аспект; мениджмънт на класната стая като работна среда; мениджмънт на дисциплината и на ученическото поведение.
16. **Делегираните бюджети – критерий за финансова автономност на учебните заведения:** същност на делегираните бюджети; мотиви за

въвеждането им; предимства и недостатъци; технология на изработването; значението на делегираните бюджети за развитие на автономията на образователните структури и усъвършенстване на управлението им.

17. **Материално-техническата база в образованието:** същност, предназначение и специфика на материално-техническата база като резултат от икономиката и финансирането на образованието; основни и оборотни фондове; изчисляване на потребностите от оборудване – критерий за ефективно управление на финансите.
18. **Инвестиране в образованието:** същност на инвестирането; особености на инвестиционния процес в образованието; образователни иновации и инвестиране; структура на инвестициите в образованието; инвестиционни приоритети; развитие на нетрадиционните форми на инвестиране в образованието (спонсорство, дарителство и т.н.).
19. **Организация на труда и работната заплата в образованието:** специфика на педагогическия труд; работно време на преподавателския персонал; основни критерии за тарифиране на труда в сферата на образованието; специфичност при формирането на трудовото възнаграждение (основно и допълнително) на педагогическите специалисти; законодателно регулиране на трудовото възнаграждение; количествени и качествени параметри за определяне на тарифните ставки по видове образователни структури; звания и др.;
20. **Образователен маркетинг:** особености на образователния маркетинг – основни понятия; субекти на образователния маркетинг; потребностите от образователни услуги като обект на изследване в маркетинга; основни направления в образователния маркетинг; прогнози и стратегии; ресурсно осигуряване на маркетинга.
21. **Маркетинговия микс като инструмент за усъвършенстване на дейността на образователните институции:** същност и основни компоненти на маркетинговия микс в образованието; използване на маркетинговия микс за промяна на образователни стратегии; модели на комуникация за реализация на маркетингови стратегии; рекламата като форма на маркетингова комуникация в образованието – варианти и съставни елементи.
22. **Връзки с обществеността (ПР) на образователните институции:** съвременни разбирания за ПР, принципи, модели и технологии на развитие на връзките с обществеността в образованието; обществено мнение и имидж в образованието; модели за установяване и трансформация на имидж; специфика на ПР на образователните институции; кризисен ПР.
23. **Кадрова политика в образованието:** разработване на кадрова политика; планиране на персонала; управление на процеса на квалификация на персонала; анализ и описание на работата и ролите; длъжностни

характеристики, планиране на личностното развитие на персонала; мотивиране на персонала.

24. **Развитие на човешките ресурси в системата на образованието:** стратегическо развитие на човешките ресурси; организационно обучение и учеща се организация; концепцията за учене през целия живот; система на непрекъснато професионално обучение и квалификация на педагогическите и непдагогически специалисти в образованието; форми и методи на обучение; кариерно развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти професионално портфолио и атестиране.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Александрова, Н., Учебно помагало по лидерство и стилове на ръководство, С., 2003
2. Ангелов, А. Основи на мениджмънта. Тракия – М, С., 1999
3. Ангелов, А., Организационно поведение, Тракия – М, С., 2002
4. Апостолов, Г. Управление на организационната култура, УИ, Бл., 2008
5. Армстронг, А. Основи на мениджмънта. С., 1998
6. Армстронг, М. Основни техники на управление. Бургас, 1994
7. Армстронг, М. Управление на човешките ресурси. Бургас, 1993
8. Бакърджиева, М. Комуникиране в управлението. Свищов, 1998
9. Балкански П., Вацов Св., Изследване на управлението в образованието, Шумен, УИ „Епископ Константин Преславски“, 2010
10. Балкански, П. Образователният мениджмънт като относително самостоятелно професионално направление. В сб. Seventh International Scientific Conference „Education, Science, Innovations“, Изд. на ЕПУ, Перник, 2018, стр. 360-372
11. Балкански, П. Педагогиката и образователният мениджмънт – общото и особеното. В сб. Педагогическото образование в България. Състояние и тенденции. Благоевград, УИ „Н. Рилски“, 2007
12. Балкански, П. Училищен мениджмънт. Книга втора. Практика, С., 2001
13. Балкански, П. Училищен мениджмънт. Книга първа. Теория, С., 2001
14. Балкански, П., Ир. Софокли, Андр. Софокли. Развитие и изменение на училищното образование като иновационен процес. В сб.: Sixth International Conference „Education, Science, Innovations“, Изд. на ЕПУ, Перник, 2016, стр. 183-216
15. Балкански, П., Йорд. Колев, В. Георгиева, М. Шехова, Управление на училището: история, теория и перспективи, УИ „Н. Рилски“ Бл., 2006
16. Бонева, Л. Мотивацията за труд при учителската професия – управленски аспекти. С., 2004

17. Василев, В., Мениджмънт на персонала: тенденции в публичната сфера, Благоевград, 2010
18. Вацов, Св., Императивът на компетентностния подход, В. Търново, Фебер, 2016;
19. Вацов, Св., Маркетингово управление на образованието, Шумен, 2008
20. Вацов, Св., Управление на персонала в училище, Велико Търново, Фабер, 2010;
21. Вацов, Св., Успешният ръководител, Шумен, УИ "Епископ Константин Преславски", 2016
22. Георгиева, В., Св. Николаева, Образователен мениджмънт, Организация и управление на образователни дейности, институции и проекти, С. Аскони издат, 2001
23. Георгиева, В. Метатехнологии за мениджмънт на качеството на образование, С., Просвета, 2009
24. Георгиева, В. Мениджмънт на промяната в образованието, Бл., 2013
25. Георгиева, В. Образователен маркетинг, УИ „Н. Рилски, Бл., 2005
26. Господинов, Д. Контролът в управлението на училището, Деал, С., 2010
27. Господинов, Д., Управление на човешките ресурси в училищните организации, С., ДЕАЛ – Емилия Недялкова, 2012
28. Гюрова В, В Георгиева, В. Божилова, Б. Кривирадева, Въпроси на образователния мениджмънт, Екс-прес, 2009
29. Гюрова В, Образователен мениджмънт, Екс-прес, Габрово, 2013
30. Гюрова, В. Училищният мениджмънт като вид образователен мениджмънт – Педагогически форум, № 3, 2015
31. Гюрова, В., В. Божилова, Магията на екипната работа, С.2006
32. Гюрова, В., В. Божилова, Портфолиото на преподавателя, Европрес, С. 2008
33. Донъри, Дж. Х., Основи на мениджмънта. С., 1997
34. Дракър, П. Ефективният мениджмънт, С., 2001
35. Дракър, П. Мениджмънт предизвикателствата през 21 век. С., 2000
36. Иванов, И. Мениджмънт на ученическия клас. - Ш., Унив. издателство "Еп. Константин Преславски", 2005.
37. Иванов, И. Мениджмънт на училищната култура. - Ш., изд. Фабер, 2010
38. Иванов, Ив. Стратегически мениджмънт в образованието – Българско списание за образование, 2014, №2
39. Илиева, Сн., Организационно развитие, второ преработено издание, УИ „Св. Кл. Охридски“, С., 2006
40. Карабельова, С., Управление и развитие на човешките ресурси, С., 2006
41. Карабельова, С., Христоматия управление на човешките ресурси, С., 2002
42. Карстание, П., П. Балкански, Христоматия по основи на мениджмънта, С., 2003
43. Маджирова, К. Директорът в училището и работата му в екип. С., 2002

44. Маджирова, К. Ориентири в планиране дейността на училището. ИБ УСО, кн. 6-7, 1996
45. Маджирова, К., В. Мирчева, Р. Питекова и др. Автономията на училището. Измерения и алтернативи. С., 2000
46. Маджирова, К., В. Мирчева, Р. Питекова и др. Директорът на училището и ефективния мениджмънт. С., 2002
47. Михова, М. Децентрализация на училищното образование в страните от европейския съюз. В: Научна конференция с международно участие 25. години Педагогически факултет на ВТУ. Изд. Фабер, Велико Търново, 2010, стр. 85-89
48. Михова, М. Образователните системи на страните от Г7+Русия. Цели, управление, финансиране, структура, изд. АСТАРТА, Пловдив, 2015
49. Михова, М. Управлението на училищното образование в контекста на децентрализацията – Педагогика, № 9-10, 2009
50. Михова, М., Управление на училищното образование: тенденции и системи, изд. АСТАРТА, Пловдив, 2011
51. Образователен мениджмънт: дистанционно обучение, втора част, изд-во ЮЗУ, Бл., 2015
52. Образователен мениджмънт: дистанционно обучение, първа част, Изд-во ЮЗУ, Бл., 2015
53. Паунов, М. Организационна култура. С., 1996
54. Паунов, М. Организационно поведение. С., Сиела, 1998
55. Питекова, Р. В. Баничанска, Същност и развитие на организационната култура в социално-педагогическата организация. В: Организационна култура на социално-педагогическите организации. С. 2008
56. Питекова, Р. Въведение в маркетинга на образованието. Габрово, 2011.
57. Питекова, Р. Маркетингова ориентация на образованието. В: Теоретичен семинар на катедра „История на педагогиката и управление на образованието“ по случай 25 - годишнината на Факултета по педагогика при СУ „Св. Климент Охридски“ 09.05.2011 г. Сборник доклади, София, издателство Деал – Емилия Недялкова, 2011,
58. Питекова, Р. Основи на финансовото управление в средното образование. Габрово, 1997
59. Първанова, Й., Съвременното училище между децентрализацията, конкуренцията и автономията в търсене на управленски баланс, Колбис, С. 2015
60. Радев, Пл. Основи на вътрешния училищен мениджмънт, УИ „П. Хилендарски“, Пловдив, 2008
61. Радев, Пл. Инспектиране на училището като образователна институция. Изд. FastPrintBooks, София, 2019
62. Тодорина, Д. Мениджмънт на класа, УИ „Н. Рилски“ Бл-Д, 2005

63. Тоцева, Я. Иновациите в новия закон за предучилищното и училищното образование. В сб. Sixth International Scientific Conference "Education, Science, Innovations", Изд. на ЕПУ, Перник, 2016, стр. 216-230
64. Тоцева, Я. Образователни политики и иновации в българското училище. В: Годишник на Висше училище по мениджмънт. Том XI. XIV Международна научна конференция „Съвременната наука, бизнесът и образованието“, Добрич, 2018, стр. 8-23
65. Тоцева, Я. Професионалното портфолио на педагогическите специалисти – иновация с много въпросителни. В сб.: Seventh International Scientific Conference "Education, Science, Innovations", Изд. на ЕПУ, Перник, 2018, стр. 333-345
66. Тоцева, Я. Управление на комуникациите в образованието. Изд. „Фабер“, Велико Търново, 2015
67. Тоцева, Я. Управлението на качеството в образователните институции – необходимост и предизвикателство. В сб.: Актуални политики и практики в образованието. Изд. Педагогически колеж – Плевен, Плевен, 2019, стр. 461-469
68. Тоцева, Я., В. Бойков. Училищният ПР – настояще и бъдеще. В сб.: Традиции, посоки, предизвикателства, Смолян, 2012, стр. 219-228
69. Тоцева, Я., П. Кожухарова. Разработване и управление на образователни проекти. „Сиела софт енд паблишинг“, С., 2008
70. Филипова, Н. Училищно законодателство, УИ „Н. Рилски“ Бл., 2005
71. Христов, С. и др. 10 златни правила за работа в екип. С., 2006
72. Христов, С. Стратегически мениджмънт. С., 2000
73. Христова, М. Мениджмънт на човешките ресурси. С., 1998
74. Христоматия по иновационен мениджмънт в образованието, Съст. и научна ред. П. Балкански и П. Карстание, Интераула, София-Амстердам, 2003
75. Христоматия по образователен маркетинг и връзки с обществеността, София – Амстердам, 2003
76. Христоматия по образователен мениджмънт, под ред. на Карстание, П., П. Балкански, С., 2003
77. Христоматия по стратегически мениджмънт в образованието, Съст. и научна ред. П. Балкански и П. Карстание, Интераула, София-Амстердам, 2003
78. Цоков, Г., Образователни политики по отношение на училищното образование, УИ Паисий Хилендарски, Пловдив, 2011
79. Цоков, Г., Управлението на училищната организация в информационното общество, УИ Паисий Хилендарски, Пловдив, 2011
80. Шехова-Канелова, М., Автономия и организационно развитие на училището, С., 2011
81. Шехова-Канелова, М., Влияние на училищното ръководство за промяната и управлението на организационната култура на училището, Авангард Прима, София, 2019.

82. Шехова-Канелова, М., Диагностициране и управлението на организационната култура на училището, Авангард Прима, София, 2019

ОСНОВНИ НОРМАТИВНИ ДОКУМЕНТИ

1. Закон за предучилищното и училищно образование, Обн. - ДВ, бр. 79 от 13.10.2015 г., в сила от 01.08.2016 г.; изм. и доп., бр. 98 от 09.12.2016 г. с ЗИД на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България и ЗАКОН за държавния бюджет на Република България за 2017 г., като измененията от ЗАКОН за държавния бюджет на Република България за 2017 г. влизат в сила от 01.01.2017 г.; изм., бр. 105 от 30.12.2016 г., в сила от 01.01.2017 г.; изм., бр. 58 от 18.07.2017 г., в сила от 18.07.2017 г.; изм. и доп., бр. 99 от 12.12.2017 г., в сила от 01.01.2018 г.; изм., бр. 24 от 16.03.2018 г., в сила от 23.05.2018 г.; изм. и доп., бр. 92 от 06.11.2018 г.; изм., бр. 108 от 29.12.2018 г., в сила от 01.01.2019 г.
2. НАРЕДБА № 15 от 22.07.2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти. Издадена от министъра на образованието и науката, обн., ДВ, бр. 61 от 2.08.2019 г., в сила от 2.08.2019 г.
3. НАРЕДБА № 8 от 11.08.2016г. за информацията и документите за системата на предучилищното и училищното образование. Издадена от министъра на образованието и науката, обн., ДВ, бр. 66 от 23.08.2016г., в сила от 23.08.2016г., изм. и доп., бр.75 от 15.09.2017 г., в сила от 15.09.2017 г., бр. 50 от 15.06.2018 г., в сила от 15.06.2018 г., бр. 42 от 28.05.2019 г., в сила от 28.05.2019 г., бр. 74 от 20.09.2019 г., в сила от 20.09.2019г.
4. НАРЕДБА № 10 от 01.09.2016 г. за организация на дейностите в училищното образование. Издадена от министъра на образованието и науката. Обн. - ДВ, бр. 73 от 16.09.2016 г., в сила от 01.09.2016г.; изм. и доп., бр. 12 от 03.02.2017г., в сила от 03.02.2017 г.; изм. и доп., бр. 46 от 09.06.2017 г., в сила от 09.06.2017 г.; изм. и доп., бр. 77 от 26.09.2017 г. ; изм. и доп., бр. 48 от 08.06.2018 г., в сила от 08.06.2018 г.; изм. и доп., бр. 82 от 05.10.2018 г.; изм. и доп., бр. 32 от 16.04.2019 г.; изм. и доп., бр. 72 от 13.09.2019г.
5. НАРЕДБА №9 от 19.08.2016 г. за институциите в системата на предучилищното и училищното образование. Издадена от министъра на образованието и науката. Обн. - ДВ, бр. 68 от 30.08.2016г., в сила от 30.08.2016 г.; изм., бр. 12 от 03.02.2017г., в сила от 03.02.2017 г.; изм. и доп., бр. 78 от 29.09.2017 г., в сила от 29.09.2017 г.; изм. и доп., бр. 7 от 22.01.2019 г.
6. НАРЕДБА за финансирането на институциите в системата на предучилищното и училищното образование Обн. - ДВ, бр. 81 от 10.10.2017 г.; изм. и доп., бр. 31 от 10.04.2018 г., в сила от 01.01.2018 г.; изм. и доп. - ДВ, бр. 105 от 18.12.2018 г., в сила от 01.01.2019 г.; изм. и доп. - ДВ, бр. 36 от 03.05.2019 г. Приета с ПМС № 219 от 05.10.2017г.
7. НАРЕДБА № 5 от 03.06.2016 г. за предучилищното образование. Издадена от министъра на образованието и науката. Обн. - ДВ, бр. 46 от 17.06.2016 г., в сила от 01.08.2016 г.; изм. и доп., бр. 72 от 31.08.2018 г., в сила от 31.08.2018 г.
8. НАРЕДБА № 4 от 30.11.2015 г. за учебния план. Издадена от Министерството на образованието и науката. Обн. ДВ. бр.94 от 4 Декември 2015г., в сила от 04.12.2015г.
9. НАРЕДБА № 5 от 2015 г. за общообразователната подготовка. Обн., ДВ, бр. 95 от 2015 г.; изм. и доп. бр. 80 от 2018 г., изм. бр. 71 от 10.09.2019 г. в сила от 10.09.2019 г.